

Вејлз В. Браун*
(Универзитет Корнел, Итака, Њујорк)

СЈЕЋАЊЕ НА ПРОФЕСОРКУ МИЛКУ ИВИЋ

Аутор описује како је упознао Милку и Павла Ивића и био њихов студент нај-прије на љетњим курсевима у Америци, а затим на Филозофском факултету у Новом Саду. И Милка Ивић и Павле Ивић су много учинили да упознају југословенску лингвистичку јавност са достигнућима лингвистике и славистике из многих других земаља, и обрнуто, па се аутор радује што је био у прилици да донекле слиједи њихов примјер.

Кључне ријечи: Милка Ивић, Павле Ивић, синтакса, лингвистика, славистика.

Године хиљаду деветсто шездесет друге Међународни конгрес лингвиста одржан је први пут изван Европе, и то у америчком граду Кембриџу, сједишту познатих универзитета Харвард и МИТ – Масачусетском институту за технологију. Том приликом сам први пут у животу видио професорку Милку Ивић и професора Павла Ивића. Као данас их видим како сједе за шанком у једном скромнијем ресторану преко пута харвардског кампуса. Ја сам тек био уписао трећу годину студија лингвистике и славистике, али већ сам добро знао ко су. Међутим, као млад и прилично срамежљив студент, нисам смио да им приђем.

На том конгресу је Милка Ивић прочитала реферат „Non-omissible Determiners in Slavic Languages“, дакле, о конструкцијама у којима једна од присутних ријечи обавезно мора бити праћена одредбом. Можете рећи нпр. *гјевојка црних очију*, али не можете никако рећи **гјевојка очију* без ријечи *црних* или другог придјева. Не ради се о специфици лексеме *гјевојка* нити о ријечи *очи*, нити, наравно, о придјеву *црних*, него је то одлика цијеле конструкције као такве.

Реферат Милке Ивић (1964, 1972) касније је објављен у зборнику са конгреса (Лант 1964) и прештампан у једној антологији фундаменталних радова (Хаусхолдер 1972), а и у прерађеном и проширеном облику

* E. Wayles Browne, Department of Linguistics, Morrill Hall, Cornell University, Ithaca, New York 14853, U.S.A. ewb2@cornell.edu

на српскохрватском (Ивић 1983). Он представља изазов за теорију трансформационе граматике, као и за друге приступе који дају предност опису појединих ријечи или њиховом понашању унутар апстрактних синтагми.

Након Конгреса наставио сам студирати на оба споменута универзитета. Имао сам срећу да слушам предавања двојице чувених лингвиста, старог слависте Романа Јакобсона и младог теоретичара Ноама Чомског. И код једног и код другог увијек је било много више слушалаца него што је било уписаних студената, толико је било интересовање за оно што ће можда рећи ново током предавања.

Кад сам почео озбиљно да учим српскохрватски језик, једна од првих књига коју сам прочитао било је прво издање класичног рада Милке Ивић *Правици у лингвистици* (1963). Скоро на свакој страници потцртао бих једну или више реченица, било због нових спознаја из свих области свјетске лингвистике, било због занимљивих синтаксичких конструкција које бих у тексту примијетио. Било ми је посебно драго да видим да ме је професорка Милка изричито укључила у групу читалаца којој је књига намијењена. Како пише у предговору: „Изложени пресек актуелног стања у језичкој науци намењује се првенствено пажњи стручњака, како домаћих, тако и оних иностраних који се служе српскохрватским језиком (широј јавности код нас није познато да број таквих стручњака данас није мали и да он практично обухвата све словенске лингвисте и већину слависта ван словенских земаља)“. Можемо отићи мало унапријед и рећи да је та књига доживјела већи број издања, с тим што је свако издање обогаћено новим материјалом и објашњењима, па је постала најпревођенија и најчитанија српска и уопште југословенска књига из области лингвистике. Мени је лично драго што сам могао неколико пута дати професорки Ивић нове податке које би укључила у наредно издање (Ивић ³1975: 7).

Али да се вратимо, што се вели, апсолутној хронологији. Након дипломирања имао сам велику срећу што сам добио стипендију да могу провести годину дана на било којем универзитету у Југославији. Изабрао сам Нови Сад јер сам знао да тамо предају Милка и Павле Ивић. Прије одласка ради усавршавања знања српскохрватског језика уписао сам љетњи курс језика на државном универзитету у граду Блумингтону, у Индијани. То ми је донијело додатну срећу јер је баш тога љета, љета хиљаду деветсто шездесет четврте године, у Индијани одржан тзв. Лингвистички институт, велика љетња школа коју Лингвистичко друштво Америке организује сваке двије године на другом универзитету. Оба професора су била међу предавачима, па сам тако имао прилику да их и лично упознам прије почетка академске године у Новом Саду.

Из Новог Сада поносно чувам свеске са биљешкама и индекс у којем професори својим потписима потврђују да сам пријавио и уредно похађао предавања из сљедећих предмета: Савремени српскохрватски језик те Општа лингвистика код Милке Ивић, затим Историја и дијалектологија српскохрватског језика (са старословенским) код Павла Ивића. Таква је код њих и иначе била расподјела рада. Професор Павле се бавио историјом језика и дијалектима, па и фонетиком и фонологијом, док је професорка Милка била задужена за савремени језик и за општу лингвистику цијелог свијета, нарочито у погледу синтаксе и семантике. Можемо рећи да су се срили на пола пута јер су и једно и друго истраживали морфологију. Баш те године, шездесет четврте – шездесет пете, професорка Ивић је као одскочну даску изабрала први том књиге Александра Белића (²1958) *О језичкој њприроди и језичком развиику*. Она, међутим, није толико излагала Белићеве погледе о падежима, о синтагми и о реченици него је те погледе проширивала тамо гдје су били преуски, наводила је мишљење великог броја других лингвиста из деветнаестог и двадесетог вијека. Карактеристично је да је цитирала Французе и Швајцарце (женевску школу), Нијемце (Билера (Karl Bühler), Рајхенбаха (Hans Reichenbach)), Русе (Јакобсона, Трубецког, совјетског лингвисту А. Чикобаву), Пољаке (нпр. Ј. Куриловича), Чехе, као што је Ј. Вахек (J. Vachek), Енглеze и Американце (Вајнрајха (Uriel Weinreich), Хокета (Charles Hockett) и др.), па и Холанђане (Де Грота (Albert Willem de Groot)) и Данце (Вига Брендала (Viggo Brøndal), Л. Хјелмслева (Louis Hjelmslev) и глосематичаре).

Она је, наине, пратила лингвистичку продукцију свих тих земаља, коју је и читала на оригиналном језику. Радо је наводила примјере из многих језика свијета, и словенских и несловенских. Нисам сигуран што се тиче њеног знања данског језика, али знам засигурно да је владала холандским или низоземским. Тиме се разликовала од многих колега које су сваки на свој начин проширивали и обогаћивали ондашњу југословенску лингвистику цитирањем страних достигнућа. Хоћу рећи да су југословенски слависти читали руске ауторе, али не и Французе и Енглеze, док су англисти пратили радове Енглеза и нешто касније Американаца, али нису били у стању да читају руски, а камоли холандски.

Да споменем још једну одлику предавања и Милке Ивић и Павла Ивића. Била су популарна, добро посјећена. Ради се о истој појави коју сам и прије описао у вези са Романом Јакобсоном и Ноамом Чомским. Наине, увијек би било у сали доста слушалаца који нису били, као ја, уписани као студенти. Сјећам се гостију из Бугарске (нпр. Лили Лашкове, Марије Дејанове), Пољске (Зузане Тополињске), Норвешке, Енглеске и Америке

(нпр. Александра Албина, који се касније потписивао као Албијанић), а сигурно их је било и из других земаља.

Током академске године обоје професора би ме упутили на колеге – лингвисте и слависте широм Југославије које треба упознати. Године 1965. похађао сам Љетњи семинар словеначког језика, а те године су Ивићеви љетовали у Словенији и позвали су ме да их обиђем. Сачувана је фотографија на којој смо Павле Ивић, ја, Милка Ивић и руски акцентолог Владимир Дибо.

Послије годину дана проведених у Новом Саду имао сам срећу да учествујем у раду једног међународног истраживачког пројекта са центром у Загребу (Филиповић 1969; в. и каснија годишта истог издања). Боравећи више година у Загребу често сам имао прилику да посјећујем колеге и сараднике у Новом Саду и Београду, па би ме професорка Ивић радо видјела и почастила чашицом вермута. Некако је запамтила да сам љубитељ вермута. Ја ту не бих превише дужио о својој каријери као лингвисте, али морам рећи да ме је примјер Милке Ивић инспирисао не само да пратим њене радове кроз дуги низ година, него да упознам колеге са енглеског говорног подручја са достигнућима југословенских лингвиста и са важношћу појава из јужнословенских језика за развитак опште лингвистике.

ЛИТЕРАТУРА

- Белић ²1958: Александар Белић, *О језичкој љрироди и језичком развљику: линвистичка ислљивања I*, Београд: Нолит.
- Ивић 1963: Milka Ivić, *Pravci u lingvistici*, Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Ивић 1964: Milka Ivić, Non-omissible determiners in Slavic languages. U: Horace G. Lunt (ur.), *Proceedings of the Ninth International Congress of Linguists*, The Hague: Mouton & Co., 476–479.
- Ивић 1972: Milka Ivić, Non-omissible determiners in Slavic languages. U: F. W. Householder (ur.), *Syntactic Theory. I. Structuralist. Selected Readings*, Harmondsworth: Penguin, 135–139.
- Ивић ³1975: Milka Ivić, *Pravci u lingvistici*, Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Ивић 1983: Milka Ivić, *Lingvistički ogledi*, Beograd: Prosveta, 179–187.
- Лант 1964: Horace G. Lunt (ur.), *Proceedings of the Ninth International Congress of Linguists*, The Hague: Mouton & Co.
- Филиповић 1969: Rudolf Filipović (ur.), *The Yugoslav Serbo-Croatian—English Contrastive Project, A. Reports 1*, Zagreb: Institute of Linguistics, Faculty of Philosophy, University of Zagreb – Washington: Center for Applied Linguistics.
- Хаусхолдер 1972: Fred W. Householder (ur.), *Syntactic Theory. I. Structuralist. Selected Readings*, Harmondsworth: Penguin.

E. Wayles Browne

REMEMBERING PROFESSOR MILKA IVIĆ

Summary

The author describes how he met Milka and Pavle Ivić and became their student, first at summer-school courses in the U.S. and then at the Philosophical Faculty of the University of Novi Sad. Milka specialized in Slavic and general syntax, Pavle in phonology and dialectology. Both Milka Ivić and Pavle Ivić did much to acquaint the Yugoslav linguistic public with the achievements of linguistics and Slavic studies in many other countries, as well as the reverse, and the author appreciates his acquaintanceship with them and the opportunity he has had to follow their example at least to some extent.

Keywords: Milka Ivić, Pavle Ivić, syntax, linguistics, Slavic studies.